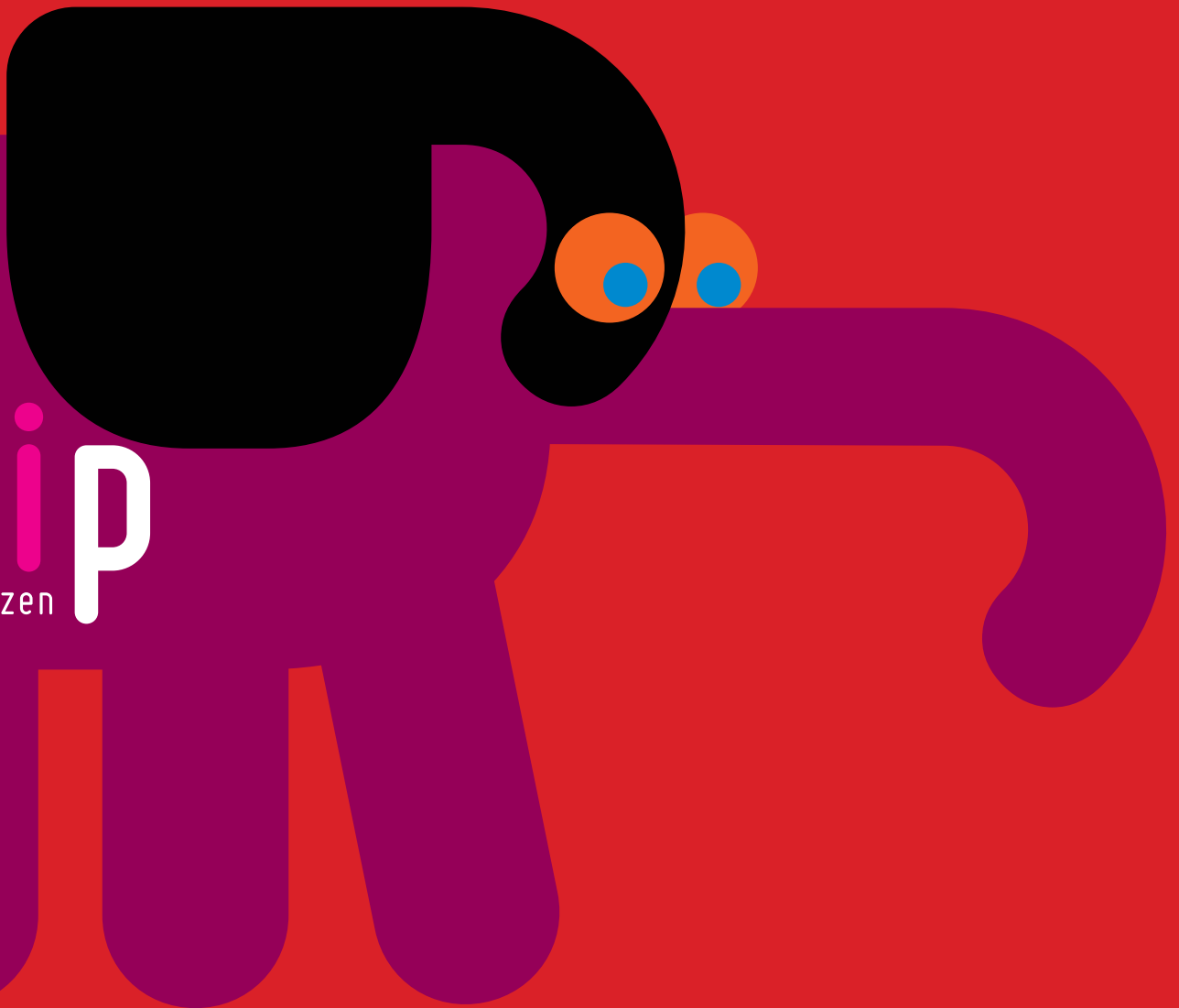

Begrijpend en studerend lezen
Handleiding proeflessen groep 5

5

grip
op lezen

Introductie proefflessen Grip op lezen

Grip op lezen is een nieuwe methode voor begrijpend en studerend lezen voor groep 4 tot en met 8 van het basisonderwijs. De methode staat boordevol spannende, grappige en informatieve teksten die kinderen boeien en hun aandacht vasthouden. Bovendien is *Grip op lezen* een compacte en gebruiksvriendelijke methode op basis van de 7 evidence-based leesstrategieën. Met 1 les in de week wordt aan alle eisen voldaan die gesteld worden aan begrijpend en studerend lezen.

Probeer 1 of 2 lessen uit en ervaar zelf hoe de methode *Grip op lezen* werkt. De eerste les is een instructieles en de tweede les een les zelfstandig werken met hetzelfde lesdoel.

De leerkracht

Voor de leerkracht is de handleiding uitgangspunt. Bekijk de volgende zaken:

- Het **leerlingmateriaal** staat op ware grootte afgebeeld.
- De **doelen** en de **strategie** van deze les staan bovenaan de pagina.

Onderaan de pagina staan de **activiteiten** beschreven die horen bij deze les. Bovenaan elk kadertje staat een tijdsindicatie voor de activiteit vermeld.

- De gele kadertjes duiden op leerkrachtgebonden activiteiten.
- De blauwe kadertjes duiden op activiteiten die de kinderen zelfstandig uitvoeren.
- De witte kadertjes verwijzen naar activiteiten voor of na de les.
- Aan de handleiding hebben we de zogenaamde **spiekbriefjes** toegevoegd. Het is leerlingmateriaal dat de kinderen houvast biedt bij het werken met de leesstrategieën van *Grip op lezen*. De spiekbriefjes staan achterin elk werkboek en kunnen ten allen tijden geraadpleegd worden.

Elke les duurt 45 minuten. Een proefles kan wat meer tijd vragen omdat de structuur en de werkwijze voor u en de kinderen niet bekend is.

De kinderen

Voor de kinderen is het leesboek met de daarbij horende opdrachten uit het werkboek uitgangspunt.

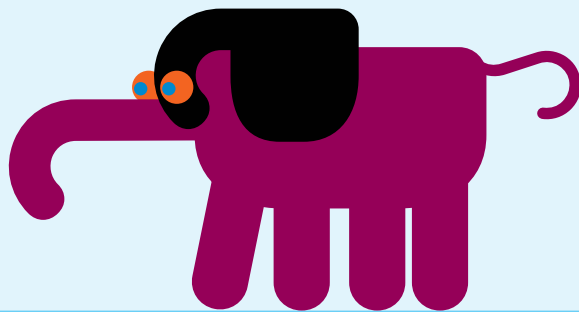
Bekijk de volgende zaken:

- Bovenaan de pagina's uit het werkboek staan de **doelen** van de les beschreven.
- Aan het eind van de les staat een kader met uitleg van **moeilijke woorden** en uitleg van **begrippen**.
- Elke les eindigt met een **reflectieopdracht** en een 1 of meerdere extra opdrachten.
- Wijs de kinderen op de **spiekbriefjes** (les 2). Deze bieden houvast bij het toepassen van de strategieën.

Wij hopen dat elke leerkracht zelfs bij de proefles het gemak ervaart van deze compacte methode en dat de kinderen spelenderwijs Grip op teksten krijgen.

Veel succes met de proefflessen.

Het team van *Grip op lezen*.

Meer weten: www.gripoplezen.nl

Spiekbriefjes

Waarom lees ik de tekst?

- Ik zoek informatie.
- Ik lees voor mijn plezier.
- Ik wil weten hoe ik iets moet doen.

Zijn er meer teksten?

Dan bedenk ik wat ik zoek.

Ik kies de beste tekst.

Er loopt een kip tegen een lantaarnpaal.....TOK

Waar komen kuikens vandaan?

Kuikens worden op een boerderij geboren. In een broedmachine. Dat is een grote warme kast met laden...

Feest bij kip.

Het is feest.
Kip wordt zes jaar.
Kom jij ook?
Ja! roept kat.

KIPPENSOEP

200 gram Kippenvlees
water
zout en peper

- Was je handen.
- Snijd het stukje kippenvlees in blokjes.
- Doe de blokjes in de kom.
- Voeg een klein beetje zout en peper toe.

Waar gaat de tekst over?

- De titel voorspelt.
- De plaatjes voorspellen.
- De eerste regels voorspellen.
- De vorm voorspelt.

Zijn er meer teksten?

Dan kijk ik voor ik lees:

- naar de titel;
- naar de plaatjes;
- naar de eerste regels;
- naar de vorm.

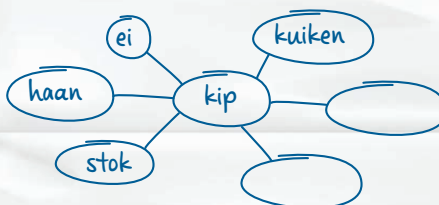
Ik kies de beste tekst.

Wat weet ik al over het onderwerp?

- Ik heb er al iets over gelezen.
- Ik heb er al iets over gehoord.
- Ik zet in een woordenboek wat ik al weet.
- Door te lezen krijg ik nieuwe informatie.

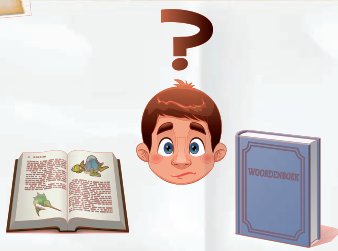
Voor ik lees, denk ik na over het onderwerp.

Wat ik al weet, helpt om de tekst te snappen.

Hulpmiddel

Dit zijn de spiekbriefjes die horen bij groep 5. Ze dienen als geheugensteuntje. De kinderen vinden ze achterin hun werkboek. Er wordt tijdens de les vaak verwezen naar de spiekbriefjes. Stimuleer het gebruik ervan. Het is goed als kinderen niet gaan raden, maar bij twijfel even teruggrijpen naar een spiekbriefje en lezen hoe het ook al weer zit. Deze spiekbriefjes zijn ook te vinden op het digibord.

Wat doe ik als ik het niet meer snap?

- Ik lees de tekst nog een keer.
- Ik kijk naar de plaatjes bij de tekst.
- Ik zoek de betekenis op in een woordenboek.

Ik doe wat hierboven staat.

Zo kan ik veel vragen zelf oplossen.

Welke vragen zie ik in de tekst?

- Wie viert feest?
- Wat voor feest is het?
- Waar is het feest?
- Wanneer is het feest?
- Welke dieren mogen komen?

Ik stel vragen bij elke tekst.

Dat helpt om een tekst te snappen.

Welk plaatje past bij de tekst?

- Als ik lees zie ik een plaatje in mijn hoofd.

De kip is bruin,

- Dat plaatje verandert als ik verder lees.

dat ruikt lekker!

oh, het gaat niet om een levende kip...

- Soms zie ik een schema als ik lees.

Ik maak een plaatje in mijn hoofd van wat ik lees.

Zo begrijp en onthoud ik beter wat ik lees.

Hoe vat ik de tekst samen?

- Ik kan de belangrijke woorden in de tekst vinden.
- Ik kan de belangrijke zinnen in de tekst vinden.
- Ik kan vertellen waar een tekst over gaat.

Ik begrijp de tekst.

Ik kan nu samenvatten.

Dat helpt om het belangrijkste te onthouden.

Waar komen kuikens vandaan?

Kuikens worden op een boerderij geboren. In een **broedmachine**. Dat is een grote **warme kast met laden**...

Lesdoelen

- De kinderen kunnen de betekenis van moeilijke woorden achterhalen door de betekenis in de tekst op te zoeken.
- De kinderen leren de volgende begrippen: de opmaak, de alinea, het kopje, het tekstblokje, de witregel.

BLOK 2 - LES 3 - MUZIEK

1 Een pizza-lied

22

Mijn vader maakt muziek.
Hij kan niet anders.
Componist is zijn beroep.
Hij verzint muziek die er eerst niet was.
Dat gaat vanzelf, het is een drang.
Dieren hebben ook een drang:
een vogel legt een ei en
een vos jaagt op konijnen.
En mijn vader? Die bedenkt muziek.
Hij verzint het en schrijft het op.
Zo simpel is het.

Muziek kan over alles gaan, zegt mijn vader.
Het maakt niet uit wat.
Over liefde of verdriet.
Over de zomer of lopen door de regen.
Wat dan ook.
Eerst geloofde ik dat niet.
En toen testte ik het uit.
Ik vroeg of het ook over pizza kon gaan.
Ik ben namelijk gek op pizza.
Mijn vader zei niks.
Hij wiebelde met zijn hoofd
en tikte met zijn voet op de grond.
'Wat doe je, pap?' vroeg ik.
'Ssst!' zei hij. 'Ik componeer.'
Toen hij klaar was met bedenken,
liet hij het horen op zijn saxofoon.
Dat is het instrument waar hij op speelt.
Hij blies met een lachende mond.
Dat hoort zo bij saxofoon.
'Tet tatata trr trrr!'
Het klonk knapperig en sappig tegelijk.
Precies zoals een pizza smaakt, vond ik.

Mijn vader is een super componist!

Vóór de les

- 1 Laat zwakkere lezers de teksten van deze les vast beluisteren met behulp van de audio-versie. Laat ze meelesen met de voorgelezen teksten in het leesboek.
- 2 Verzamel samen met de kinderen boeken over het thema 'muziek'. Denk aan prentenboeken, liedjesboeken, informatieve boeken en leesboeken. Laat zwakkere lezers vast kennismaken met het thema door hen in de gevonden boeken te laten kijken en lezen.
- 3 Zijn er kinderen in de groep die een muziekinstrument bespelen en daarover willen vertellen?

Start van de les

10

- 1 Vraag aan een kind: Wat doe je als je in een tekstblokje een woord leest dat je niet begrijpt? (doorlezen, betekenis vragen, opzoeken)
- 2 Leg de strategie van deze les uit:
Soms snap je tijdens het lezen niet meer wat er staat. Het is dan handig om dat stukje tekst opnieuw te lezen. Het kan zich ook vanzelf oplossen als je doorleest. Dan begrijp je het opeens wel als je verder leest. Ook plaatjes bij de tekst kunnen helpen. Doordat je de plaatjes goed bekijkt, kan de tekst je duidelijk worden.

2 Muziekschrift

Mijn vader tekent zwarte kriebels.
Het lijken net mieren
met grote ronde koppen.
'Lukt het, pap?' vraag ik.
'Ja, ik hang de muzieknoden aan de
waslijn!'

Mijn vader schrijft de bedachte muziek
op speciaal papier.

Er staan lange zwarte lijnen op,
steeds vijf lijnen bij elkaar.
Notenbalk heet zo'n setje van vijf.
Niks waslijnen!

Dat is een grap van mijn vader.
Mijn vader weet hoe de muziek klinkt.
Hoog, laag, snel, langzaam, kort of lang.
Allemaal tonen zijn dat.
Bij een hoge toon komt de noot
aan de bovenste van de vijf lijnen.
Een lage komt juist onderaan.
Bij elke toon hoort een noot.
Die zet hij op papier.

Dat heet muziekschrift.
Op de lijnen schrijf je de muziek.
Mensen hebben ooit
met elkaar afgesproken,
waar elke toon moet komen staan.
En hoe ze eruit zien.

Eigenlijk lijkt het wel op schrijven.
Als mijn juf een woord opleest,
hoor ik allemaal klanken.
En die schrijf ik op in letters.
Dat is ook zo'n afspraak.
Als de juf 'zwarte kater' zegt,
kán ik opschrijven: 'zaterw ktrae'.
Maar probeer dat maar eens
uit te spreken.
Niemand die snapt
welk beest dat is.
Hou je bij letters en muzieknoden
dus maar aan de afspraken.
Dat is wel zo handig!

3 In gesprek

'Pompom ta-domm ...' mompelt mijn vader in zichzelf.
'Wat doe je, pap?' Ik ben nieuwsgierig.
'Ik componeer een muziekstuk voor saxofoon en piano.'
Mijn vader is gek op zijn blaasinstrument.
Maar piano-spelen kan hij ook goed.
Hij kan razendsnel over de toetsen gaan.
Dat klinkt mooi en luid op onze vleugel.
'Wat staat daar?' Ik wijs op het muziekpapier.
'Wat de piano en saxofoon tegen elkaar zeggen.'

'Kunnen instrumenten dan met elkaar praten?' vraag ik.
'Niet echt!' lacht mijn vader.
'Maar het lijkt er vaak wel op.
Het ene instrument begint bijvoorbeeld met 'ti-die-die?'
Dan komt het andere instrument met 'doe doeoeeo!'
Best handig, dat muziekschrift.
Zo kan een ander jaren later
nog steeds lezen en spelen
wat mijn vader op het muziekpapier schreef.

23

Als je een woord niet snapt, kun je verschillende dingen doen:

- Je leest de tekst nog een keer.
- Je kijkt naar de plaatjes bij de tekst.
- Je zoekt de betekenis op in het woordenboek.

3 Leg de begrippen bij deze les uit: de opmaak, de alinea, het kopje, het tekstblokje, de witregel. Zie ook de uitleg (Hoe zit het) aan het eind van de werkboekjes.

4 Stel de volgende vragen:

- Kijk naar tekst 1. Kijk even naar de opmaak. Wat is de titel? Heeft de tekst nog andere kopjes? Hoeveel tekstblokjes zie je? Wijs een witregel aan. Lees één alinea voor.

Instructie bij tekst 1

05

- 1** Stel tijdens deze instructie geen vragen. Doe hardop denkend de strategie voor:
- 2** Lees de titel *Een pizza-lied* hardop.
Zou het een lied zijn over hoe lekker een pizza smaakt?
- 3** Lees de eerste drie regels van de tekst hardop voor.
Ik zie 'componist' staan. Wat zou dat woord betekenen? 'Componist is zijn beroep'. Het is dus werk, werk van de vader. Maar wat precies? Ik weet het niet. Dan heb ik misschien iets gemist. Ik kijk nog even terug. Hé, in de eerste regel staat 'Mijn vader maakt muziek'. Ik denk dat 'componist' werk is dat te maken heeft met muziek ...
- 4** Lees de vierde regel hardop voor.
Aha! Nu weet ik wat een componist is. Een componist is iemand die muziek bedenkt die er eerst niet was.

BLOK 2 • LES 3 • MUZIEK

Doel van de les:

Je leert wat je kunt doen als je iets niet snapt in de tekst.

➔ **Lees tekst 1.**

- 1 In de tekst staat: 'En toen testte ik het uit.'

Wanneer test je iets uit?

Kruis het juiste antwoord aan.

Als ik iets zeker weet.

Als ik iets niet zeker weet.

- 2 Muziek kan overal over gaan, vindt vader. 'En toen testte ik het uit,' zegt het kind.

Wat kan het kind ook zeggen?

Kruis het juiste antwoord aan.

'En toen keek ik of dat wel klopte.'

'En toen keek ik of mijn vader muziek maakte.'

- 3 **Wat voor werk doet een componist?**

Kruis het beste antwoord aan.

Een componist wiebelt met zijn hoofd.

Een componist bedenkt nieuwe muziek.

Een componist maakt pizza-liedjes.

➔ **Lees tekst 2.**

- 4 **Maak de zin af.**

De zwarte kriebels die vader tekent, zijn net

mieren.

Lesdoelen

- De kinderen kunnen de betekenis van moeilijke woorden achterhalen door de betekenis in de tekst op te zoeken.
- De kinderen leren de volgende begrippen: de opmaak, de alinea, het kopje, het tekstblokje, de witregel.

- 5 **Kruis het juiste antwoord aan.**

Als een componist muziek verzint ...

schrijft hij dat in muzieknoten op papier.

heeft hij mieren met ronde koppen nodig.

➔ **Kijk naar het bovenste plaatje bij tekst 2.**

- 6 **Wat is dit?**

Kruis het juiste antwoord aan.

een grap een notenbalk

een waslijn een rekschrift

- 7 Stel: je bent vergeten wat een notenbalk precies is.

Kijk terug in de tekst.

Welke informatie vind je in de tekst?

Kruis de juiste antwoorden aan.

Het is een setje van vijf lijnen.

Op een notenbalk schrijf je muziek.

Je kunt er de was aan ophangen.

Hoge tonen schrijf je op de bovenste lijn.

Je kunt het vergelijken met zwarte kriebels.

- 8 Kijk goed naar de tekening.

Trek een lijn van elk woord naar de juiste plek.

22

Samenwerkend leren

05

- 1 Laat de kinderen in tweetallen opdracht 1 tot en met 3 maken. Ze mogen zachtjes overleggen. Help zwakkere lezers met deze opdrachten aan de instructietafel.
- 2 Leg de groep na vijf minuten stil. Controleer of de kinderen begrijpen wat ze moeten doen. Zeg dat ze hierna, tijdens het zelfstandig werken, niet mogen overleggen.

Zelfstandig werken

20

- 1 Laat de kinderen de overige opdrachten van deze les maken. Wijs op de uitleg van moeilijke woorden in het grijze kader aan het eind van de les. Hier kan ook de uitleg van aangeboden begrippen staan (*Hoe zit het?*).
- 2 Geef eventueel verlengde instructie aan zwakkere lezers. Werk samen met hen aan de instructietafel.
- 3 Loop tijdens het zelfstandig werken enkele keren langs alle kinderen. Bemoedig of complimenteer de kinderen en help degenen die dit nodig hebben.

➔ **Lees tekst 3.**

9 Vader zegt: 'Ik componeer een muziekstuk.'

Kijk terug in tekst 1.

Wat is componeren? Schrijf op.

Componeren is **bijvoorbeeld: nieuwe muziek bedenken.**

10 **Waar is muziekpapier voor bedoeld?**

Kruis het juiste antwoord aan.

- om muziek op te schrijven
- om instrumenten met elkaar te laten praten
- om een tekst op te schrijven

KIJK TERUG

11 Stel: je weet niet zo goed wat een vleugel is. In het leesboek en het werkboek staat informatie.

Welke informatie krijg je over een vleugel?

Kruis de juiste antwoorden aan.

- de foto van een vleugel in het leesboek
- de uitleg van het woord in het woordenboek
- de uitleg van het woord in het werkboek
- ik snap al een stukje van het woord

EXTRA **

12 **Bedenk nog meer woorden met 'muziek' erin.**

Schrijf er zoveel mogelijk op.

muziekschrift

Bijvoorbeeld:

muziekschool

muziekpapier

muziekles

muziekinstrument

Woorden:

de saxofoon: een metalen blaasinstrument met kleppen

de notenbalk: vijf lijnen onder elkaar waar je muzieknoten op schrijft

de toon: een klank van een bepaalde hoogte. Je maakt hem met je stem of een instrument.

de vleugel: een grote piano met een liggende klankkast. Je zet de klep schuin omhoog als je speelt.

Hoe zit het:

de opmaak: de vorm van een tekst

de alinea: een stukje tekst dat op een nieuwe regel begint en doorloopt tot de volgende nieuwe regel

het kopje: de titel van een stukje tekst

het tekstblokje: een stukje tekst in een grotere tekst

de witregel: een lege regel tussen stukjes tekst

Nabespreken

- 1 Kijk samen terug naar het lesdoel. Gebruik ook het spiekbrieftje 'Wat doe ik als ik het niet meer snap?' achter in het werkboek. Wat kun je doen als je een woord of alinea tijdens het lezen niet snapt? (de tekst nog een keer lezen, naar de plaatjes kijken, opzoeken in het woordenboek)
- 2 Bespreek de kijk terug-opdracht (reflectie).
- 3 Ga terug naar tekst 1 *Een pizza-lied*. Lees de eerste vijf regels hardop voor. Er staat het woord 'drang'. Dat is een lastig woord. Vraag de kinderen wat ze nu kunnen doen. Laat een kind vertellen wat het gaat doen om achter de betekenis te komen. Doe zelf de strategie nog een keer hardop denkend voor, zoals bij de instructie van deze les.

Toepassen

Het is van belang dat kinderen samenhang zien tussen de verschillende domeinen waarin ze onderwijs krijgen. Gebruik de kennis en de strategieën uit de les begrijpend en studerend lezen ook in andere lessen.

Een voorbeeld:

- 1 Tijdens andere lessen komen vaak moeilijke woorden voor. Doe de strategie 'Herstellen' hardop denkend voor: *Eh, dat woord ken ik niet. Ik lees een stukje verder. Ik denk dat het iets te maken heeft met ... Ik lees dat tekstblokje opnieuw. Aha, het betekent ...*

Lesdoel

- De kinderen kunnen de betekenis van moeilijke woorden achterhalen door de betekenis in de tekst op te zoeken.

BLOK 2 - LES 4 - DYSLEXIE

1 Dyslexie

Kinderen kunnen het hebben.
Maar ook grote mensen.
Moeite hebben met lezen en schrijven.
Dyslexie dus.
Dat is een moeilijk woord
dat 'slecht in taal' betekent.
Dit kan er namelijk allemaal gebeuren:

- Je leest letter voor letter en vaak langzaam.
- Je herkent woorden niet snel.
- Je vindt het moeilijk om te onthouden welke klank bij welke letter hoort.
- Je snapt niet altijd wat er bedoeld wordt.
- Je vergist je als letters op elkaar lijken.
- Je draait letters om bij het schrijven.

Vroeger dacht men dat je iets aan je ogen had.
Dat kind is woordblind, zeiden ze dan.
Maar dat klopt niet.
Daar heeft dyslexie niets mee te maken.
Vaak is het erfelijk.
Dan zit het in de familie
en heeft bijvoorbeeld je vader het ook.
Dyslexie gaat nooit over.
Wel kun je hulp krijgen, en
extra oefenen.
Dan kan het beter gaan.

pfff...

24

Vóór de les

- 1 Laat zwakkere lezers de teksten van deze les vast beluisteren met behulp van de audio-versie. Laat ze meelesen met de voorgelezen teksten in het leesboek.
- 2 Zijn er kinderen in de groep met dyslexie die daarover willen vertellen?

Start van de les

05

- 1 Pak de spiekbriefjes erbij. In deze les gaat het om de vraag 'Wat doe ik als ik het niet meer snap?'. Herhaal: Je leest de tekst nog een keer, je kijkt naar de plaatjes bij de tekst of je zoekt de betekenis op in een woordenboek.
- 2 Vertel: Het onderwerp van deze lessen is dyslexie. Dat is een lastig woord. Denk je dat de betekenis van 'dyslexie' duidelijker wordt als je de tekst(en) leest? Of kun je beter meteen je woordenboek pakken? Concludeer samen dat je beter eerst in de tekst kunt lezen, en naar de plaatjes bij de tekst kunt kijken. Als je het dan nog niet snapt, kun je de betekenis in het woordenboek opzoeken.

2 Interview met dyslectisch kind

Wanneer kwam je er achter?

Een jaar geleden, in groep 4.

Hoe merkte je het?

Nieuwe letters was ik zo weer vergeten.

En bij het schrijven draaide ik woorden om.

Wat gebeurde er toen?

Ik moest naar een mevrouw.

Die had er verstand van.

Ze deed een onderzoek.

Dat vond ik best eng.

Maar ze was heel aardig.

Wat vond je zo eng?

Nu ontdekt ze het, dacht ik.

Dat ik eigenlijk heel dom ben.

En dat ik mijn best niet doe.

Ze zei toen dat je dyslexie had?

Ja, en ook dat het logisch was

dat ik moe ben na school.

Want bij mij kost het meer moeite.

Om alles te onthouden.

Om goed te lezen en te schrijven.

Je deed dus juist wel je best?

Ja, echt wel!

En met dom heeft het niks te maken.

Ik ben juist nogal slim.

Dat zei die mevrouw.

En toen?

Nu zit ik bij juf Eva.

Daar ga ik heen om extra te oefenen.

Ze leert me veel.

Hoe ik letters en woorden kan onthouden.

Is dat bij jou op school?

Nee, ze noemt het: een praktijk

voor dyslexie.

En nu?

Het gaat veel beter.

Ik mag ook vaak op de computer werken.

Dat helpt ook.

Wat wil je eigenlijk later worden?

Ik wil tekenfilms gaan maken.

Grappige, net als Walt Disney.

Die had trouwens ook dyslexie!

zucht...

3 Een kast in je hoofd

Iedereen heeft een bewaarplek in zijn hoofd.

Die zit aan de linkerkant van de hersenen.

Hier bewaar je gedachtes over wat gebeurd is.

En ook letters, cijfers en woordjes.

Allemaal informatie dus.

Als je dyslexie hebt, is het lastig

om informatie in de bewaarplek te krijgen.

En als de informatie er eindelijk zit,

is het lastig om het netjes te houden.

Het lijkt net een kast waar alles door elkaar ligt.

Maar leren gaat beter met een opgeruimde kast.

Dan kun je alle informatie sneller terug vinden.

Daarom gaat lezen vaak langzamer

als je dyslexie hebt.

Lesdoel

- De kinderen kunnen de betekenis van moeilijke woorden achterhalen door de betekenis in de tekst op te zoeken.

BLOK 2 • LES 4 • DYSLEXIE

Doel van de les:

Je leert wat je kunt doen als je iets niet snapt in de tekst.

➔ **Bekijk de titel van tekst 1.**

- 1** Waar heeft iemand met dyslexie moeite mee?
Schrijf op.

Bijvoorbeeld: *Met lezen en schrijven
zonder fouten.*

➔ **Lees tekst 1.**

- 2** Welke zin is waar?

Kruis het juiste antwoord aan.

- Alleen kinderen kunnen last van dyslexie hebben.
- Bij dyslexie heb je moeite met lezen en schrijven.

- 3** Een kind met dyslexie leest 'klak'.
In het boek staat 'kalk'.

Wat gebeurt hier?

Kruis het juiste antwoord aan.

- Het kind leest letter voor letter.
- Het kind draait letters om.

- 4** In een boek staat het woord 'bod'.
De 'b' en 'd' lijken op elkaar.
Hoe kan iemand met dyslexie dit woord lezen?
Schrijf op.

Als 'dob'

- 5** Je hebt nu meer over dyslexie gelezen.
Wat begrijp je nu beter over dyslexie?
Schrijf op.

Bijvoorbeeld: *Ik weet nu waar iemand
met dyslexie last van kan hebben.*

- 6** Vul in.

Vroeger waren er ook kinderen slecht in taal.
Dat noemden ze toen geen dyslexie, maar je was
woordblind.

- 7** Je leest het woord 'woordblind' in de tekst.
Stel: je weet niet meteen wat het betekent.
Wat kun je het best doen?
Kruis het juiste antwoord aan.

- een stukje doorlezen
- een stukje teruglezen

- 8** Wil je een moeilijk woord begrijpen?
Teruglezen of juist vooruit lezen kan helpen.
Door welke zinnen snap je beter wat 'erfelijk' betekent?
Kruis de juiste antwoorden aan.

- Dat het in de familie zit.
- Dat je vader het ook kan hebben.
- Dat dyslexie nooit over gaat.
- Dat je woordblind bent.

24

Zelfstandig werken

30

- 1** Laat de kinderen de opdrachten van deze les maken.
Wijs op de uitleg van moeilijke woorden in het grijze kader aan het eind van de les. Hier kan ook de uitleg van aangeboden begrippen staan (*Hoe zit het*).
- 2** Geef eventueel verlengde instructie aan zwakkere lezers.
Werk samen met hen aan de instructietafel.
- 3** Loop tijdens het zelfstandig werken enkele keren langs alle kinderen.
Bemoedig of complimenteer de kinderen en help degenen die dit nodig hebben.

- 9** Dyslexie gaat nooit over. Maar je kunt er minder last van krijgen. **Welke twee dingen kunnen daarbij helpen? Schrijf op.**

Bijvoorbeeld: *Hulp*

Extra oefenen.

➔ **Lees de titel van tekst 2.**

- 10** Bekijk de vorm van tekst 2. **Kruis het juiste antwoord aan.**

Door de vorm van de tekst begrijp ik dat een interview ...

- een verhaal is.
 een gesprek is.
 een informatieve tekst is.

➔ **Lees tekst 2.**

- 11** In tekst 1 staat een lijst met punten. Punten waar je last van kunt hebben bij dyslexie. **Wat vindt het kind in het interview moeilijk? Zoek twee antwoorden in de lijst. Schrijf op.**

Bijvoorbeeld: *Letters onthouden*

Woorden goed schrijven.

- 12** Een mevrouw onderzoekt het kind met dyslexie. **Waarom vindt het kind dit eng? Kruis de juiste antwoorden aan.**

Hij is bang dat de mevrouw zegt dat hij ...

- niet hard genoeg werkt. nogal slim is.
 een dom kind is. moe is na school.

- 13** Is de zin waar of niet waar? **Zet een kruisje in het juiste hokje.**

Kinderen met dyslexie ...	waar	niet waar
zijn ontzettend dom en lui.		X
hebben geen extra hulp nodig.		X
hebben moeite met lezen en schrijven.	X	

- 14** In de tekst lees je 'praktijk voor dyslexie'. Je wilt weten wat ze daar doen. **Wat kun je het best doen? Kruis het juiste antwoord aan.**

- een stukje doorlezen
 een stukje teruglezen

- 15** Wat gebeurt er in een praktijk voor dyslexie? **Kruis de juiste antwoorden aan.**

- Ze kijken of iemand dyslexie heeft.
 Er worden grappige tekenfilms gemaakt.
 Ze helpen mensen om sneller en beter te lezen.

Lesdoel

- De kinderen kunnen de betekenis van moeilijke woorden achterhalen door de betekenis in de tekst op te zoeken.

BLOK 2 • LES 4 • DYSLEXIE

➔ Lees tekst 3.

- 16 In je hoofd zit een bewaarplek.
Welke informatie wordt er in bewaard?
Schrijf drie dingen op.

Bijvoorbeeld: *Gedachtes, letters,
cijfers, woordjes*

- 17 Kinderen met dyslexie lezen vaak langzamer.
Hoe komt dat?
Kruis de juiste antwoorden aan.

- In de bewaarplek vinden ze snel woorden.
 Het is lastig om letters in de bewaarplek te krijgen.
 Het is vaak rommelig in de bewaarplek.

- 18 Over de bewaarplek lees je: 'Het lijkt net een kast waar alles door elkaar ligt.'
Welke zinnen uit tekst 1 passen daar goed bij?
Kruis de juiste antwoorden aan.

- Je herkent woorden niet snel.
 Je snapt niet altijd wat er bedoeld wordt.
 Je vergist je als letters op elkaar lijken.

- 19 Doe-opdracht
Teken op de bladzijde hiernaast de bewaarplek in jouw eigen hoofd.

KIJK TERUG

- 20 Stel: je hebt zelf ook moeite met lezen en dictee. Je wilt er met je vader en moeder over praten.
Welke tekst kun je ze dan het best laten lezen?
Schrijf op.

Tekst *1: Dyslexie*

Waarom heb je die tekst gekozen? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: *In die tekst staat veel informatie over dyslexie.*

EXTRA **

- 21 Ken jij iemand die dyslexie heeft?
Wat zie jij daarvan? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: *Ze heeft meer tijd nodig om iets te lezen.*

Woorden:

een onderzoek doen: goed kijken hoe iets precies zit. Je doet proefjes en testen.

de praktijk voor dyslexie: een plek waar onderzocht wordt of je dyslexie hebt. En waar je geholpen wordt.

de informatie (korter: de info): kennis en weetjes waardoor je meer over iets te weten komt.

Hoe zit het:

de opmaak: de vorm van een tekst

de alinea: een stukje tekst dat op een nieuwe regel begint en doorloopt tot de volgende nieuwe regel

het kopje: de titel van een stukje tekst

het tekstblokje: een stukje tekst in een grotere tekst

de witregel: een lege regel tussen stukjes tekst

Nabespreken

- 1 Kijk samen terug naar het lesdoel. Gebruik daarbij het spiekbrieftje 'Wat doe ik als ik het niet meer snap?' achter in het werkboek. Vraag: Wat deed je in deze les? (de tekst nog een keer lezen, naar de plaatjes bij de tekst kijken of de betekenis in een woordenboek opzoeken, als je een woord of tekstblokje niet meer snapt)
- 2 Bespreek wanneer je de leesstrategie 'Herstellen. Wat doe ik als ik het niet meer snap?' gebruikt. (tijdens het lezen, als je het niet meer snapt) Wat heb je eraan om deze strategie te gebruiken? (Het helpt je om de tekst te begrijpen.)
- 3 Bespreek de kijk terug-opdracht (reflectie).

De bewaarplek in mijn hoofd

27

- 4** Kijk samen naar tekst 1. Zeg tegen de kinderen: Je leest de tekst en in de vierde regel staat het woord 'dyslexie'. Dat woord begrijp je niet helemaal. Wat kun je doen? (verder lezen of een stukje opnieuw lezen)

In het tweede tekstblokje, de vijfde regel, staat 'erfelijk'. Dat woord begrijp je niet helemaal. Wat kun je doen? (verder lezen)

- 5** Vertel dat de tekst maar ook plaatjes bij de tekst kunnen helpen bij het begrijpen van een woord of een moeilijke alinea. Stel de vraag:

- Kijk naar de plaatjes bij de teksten. Helpen ze?

Let op: de volgende les is de toetsles.

Toepassen

Het is van belang dat kinderen samenhang zien tussen de verschillende domeinen waarin ze onderwijs krijgen. Gebruik de kennis en de strategieën uit de les begrijpend en studerend lezen ook in andere lessen.

Drie voorbeelden:

- 1** In een natuur- of biologieboek staan vaak verduidelijkende plaatjes. Wijs de kinderen daarop. Stel de vraag: Wat wordt verduidelijkt door het plaatje?
- 2** In sommige boeken staat een woordenlijst achter in het boek of onder aan de bladzijde. In het werkboek van *GRIP op lezen* staan grijze kaders met moeilijke woorden en begrippen die kunnen helpen.